

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS

DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS LYTIES PAGRINDU UAB „TEZ TOUR“ SKELBIANT INFORMACIJĄ APIE ORGANIZUOJAMAS KELIONES TYRIMO

2019 m. gegužės 8 d. Nr. (19)SN-87)SP-60
Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (toliau – Tarnyba) 2019 m. balandžio 3 d. buvo gautas pareiškėjo (asmens duomenys Tarnybai žinomi; toliau – Pareiškėjas) skundas dėl galimos diskriminacijos lyties pagrindu ribojant galimybes vyrų grupei užsisakyti kelionę UAB „Tez Tour“ (toliau – Bendrovė) bei apsistoti tam tikruose viešbučiuose. Skunde rašoma, kad grupė vyrų norėjo per Bendrovę įsigyti kelionę į Turkiją, į konkrečius viešbučius, kuriuos buvo išsirinkę. Pareiškėjas teigia, kad Bendrovės interneto tinklalapyje pateikiama informacija „Viešbučio administracijos sprendimu, apgyvendinimai SGL, DBL ir DBL+EXB¹ nebus priimami, jei turistai tik vyrai“, taip pat Pareiškėjas pridėjo, kad tokia pastaba pateikiama ir prie informacijos dėl kitų viešbučių. Pareiškėjas mano, kad tokiu būdu vyrai yra diskriminuojami lyties pagrindu ir dėl to negali pasinaudoti viešbučių paslaugomis, nors, jeigu keliautų moterų grupė, ribojimai nebūtų taikomi.

Pareiškėjas mano, kad ši problema turėtų būti sprendžiama panaikinant minėtų viešbučių pasiūlą Bendrovės interneto tinklalapyje.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 30 straipsnio 1 ir 2 dalimis, 2019 m. balandžio 5 d. raštu Nr. (19)SN-87)S-295 Lietuvos Respublikos lygių galimybių kontrolierė Agneta Skardžiuvienė (toliau – lygių galimybių kontrolierė) kreipėsi į Bendrovės vadovą ir paprašė motyvuotai paaiškinti, ar Bendrovė neteikia tam tikrų savo paslaugų vyrų grupėms; jei taip – dėl kokių priežasčių; ar tos pačios paslaugos yra teikiamos kitoms grupėms asmenų (pavyzdžiui, tik moterų grupėms ir mišrioms moterų bei vyrų grupėms). Taip pat paprašyta pateikti kitą svarbią informaciją, susijusią su atliekamu tyrimu.

¹ Tarptautinis kambarių tipo žymėjimas anglų k., *single room*, *double room* ir *double room with extra bed*.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė:

2019 m. balandžio 9 d. buvo gautas Bendrovės raštas Nr. 1-5837 „Dėl informacijos pateikimo“, kuriuo buvo atsakoma į Tarnybos pateiktus klausimus.

Bendrovė pabrėžė, kad yra išimtinai išvykstamojo turizmo paslaugų teikėjas. Vietos rinkoje Bendrovė paslaugų neteikia. Pagal Lietuvos Respublikos turizmo įstatymo 2 straipsnio 18 dalį, organizuota kelionė apibrėžiama kaip ne mažiau nei dviejų skirtingų turizmo paslaugų – keleivių vežimo, apgyvendinimo, kuris nėra neatsiejama keleivių vežimo dalis ir yra skirtas ne nuolatinio gyvenimo tikslams, automobilių, motociklų ar kitų motorinių transporto priemonių nuomos ir kitos paslaugos, neatsiejamos nuo šioje dalyje nurodytų turizmo paslaugų, – derinys, sudaromas pagal šio įstatymo 4 straipsnio 1 dalyje išdėstytas sąlygas. Tokiu būdu organizuotos turistinės kelionės sudėtinės dalys yra ne mažiau kaip dviejų paslaugų derinys (keleivių vežimas, apgyvendinimas, automobilių nuoma), kurių faktiniai teikėjai visais atvejais yra tretieji asmenys. Kelionių organizatorius (Bendrovė) faktiškai neteikia jokių pirmiau nurodytų organizuotos turistinės kelionės paslaugų, o jų teikėjai yra tretieji asmenys – faktiniai paslaugų teikėjai.

Kaip teigia Bendrovė, visais atvejais nurodytų paslaugų teikėjai (automobilių nuomos bendrovės, apgyvendinimo ir vežimo paslaugų teikėjai) turi tam tikras paslaugų teikimo sąlygas arba taisykles, kurios yra privalomos visiems tų paslaugų naudotojams. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.748 straipsnio 1 dalies 1 punkto c papunktyje nurodyta, kad, siūlydamas įsigyti savo teikiamas paslaugas, kelionių organizatorius iki organizuotos turistinės kelionės sutarties sudarymo privalo raštu popieriuje ar naudodamas kitą patvariąją laikmeną pateikti turistui aiškia, suprantamą ir neklaidinančią informaciją apie apgyvendinimo vietą, pagrindinius požymius ir, jei pagal atitinkamas priimančios valstybes taisykles yra nustatyta, informaciją apie turistinę kategoriją arba klasę. Kelionių organizatorius, gaudamas iš paslaugų teikėjų informaciją apie tam tikras sąlygas, privalo jas išviešinti ir informuoti apie jas pirkėjus, priešingu atveju faktinis paslaugos teikėjas turi teisę atsisakyti vykdyti užsakymą. Dėl tos priežasties, kelionių organizatorius viešai skelbia informaciją apie viešbučius, kurie, pagal jų vidines taisykles, nustatė tam tikrus draudimus. Pažymėtina, kad tai ne Bendrovės, o faktinių paslaugų teikėjų nustatytos sąlygos.

Bendrovė pabrėžia, kad užtikrina vienodas sąlygas vartotojams, įsigyjantiems organizuotas turistines kelionės paslaugas. Tiek vyrai, tiek moterys gali įsigyti kelionės paketus faktinių paslaugų teikėjų nustatytomis paslaugų teikimo sąlygomis.

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

Tyrimo metu buvo vertinama, ar Bendrovė, savo interneto tinklalapyje publikuodama informaciją apie teikiamas kelionių organizavimo paslaugas ir skelbdama informaciją apie tai, kad tam tikrų viešbučių paslaugos nėra teikiamos vyrų grupėms, nepažeidė Lietuvos Respublikos moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 7 straipsnio 2 punkto nuostatų, pagal kurias prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, įgyvendindamas moterų ir vyrų lygias teises, privalo suteikdamas vartotojams informaciją apie gaminius, prekes ir paslaugas arba jas reklamuodamas, užtikrinti, kad joje nebūtų išreiškiamas pažeminimas, paniekinimas arba teisių apribojimas ar privilegijų teikimas dėl asmens lyties bei formuojamos visuomenės nuostatos, kad viena lytis pranašesnė už kitą.

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos, kurios tikslas – saugoti pagrindines žmogaus teises, atitinkančias Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos garantuojamas teises, III antraštinėje dalyje, skirtoje lygybei, įtvirtintas lygybės prieš įstatymą principas (20 straipsnis), taip pat įtvirtintas bet kokios diskriminacijos draudimas, ypač dėl asmens lyties, rasės, odos spalvos, tautinės ar socialinės kilmės, genetinių bruožų, kalbos, religijos ar tikėjimo, politinių ar kitokių pažiūrų, priklausymo tautinei mažumai, turtinės padėties, gimimo, negalios, amžiaus, seksualinės orientacijos. Specifiškai 23 straipsnyje nustatomas moterų ir vyrų lygybės principas, pabrėžiama, kad visose srityse turi būti užtikrinta moterų ir vyrų lygybė, įskaitant priėmimą į darbą, darbą ir atlyginimą. Chartijos 25 straipsnyje nustatomas pagyvenusių žmonių teisių apsaugos principas, pabrėžiama, kad Sąjunga pripažįsta ir gerbia pagyvenusių žmonių teisę gyventi oriai ir nepriklausomai bei dalyvauti visuomeniniame ir kultūriniame gyvenime. Pagal Chartijos turinį darytina išvada, kad Europos Sąjungos institucijoje lyčių lygybei bei pagyvenusių asmenų teisėms yra skiriamas ypatingas dėmesys.

2004 m. gruodžio 13 d. Tarybos direktyva 2004/113/EB įgyvendinamas vienodo požiūrio į moteris ir vyrus principas dėl galimybės naudotis prekėmis bei paslaugomis ir prekių tiekimo bei paslaugų teikimo, siekiama sukurti sistemą kovai su diskriminacija dėl lyties ir užtikrinti lygias galimybes naudotis prekėmis bei paslaugomis ir tiekti prekes bei teikti paslaugas, siekiama valstybėse narėse įgyvendinti vienodo požiūrio į vyrus ir moteris principą. Direktyvoje nurodoma, kad vyrų ir moterų lygybės principas yra vienas iš Europos Sąjungos pagrindinių principų.

Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintas pamatinis lygybės principas. Konstitucijos 29 straipsnyje skelbiama, jog įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi

asmenys yra lygūs, žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl jo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Aiškindamas Konstitucijos 29 straipsnio nuostatas, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas, kurio turi būti laikomasi ir leidžiant įstatymus, ir juos taikant, ir vykdant teisingumą, įpareigoja vienodus faktus teisiškai vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pat faktus savavališkai vertinti skirtingai, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas reiškia žmogaus prigimtine teisę būti traktuojamam vienodai su kitais, įtvirtina formalią visų asmenų lygybę, taip pat kad asmenys negali būti diskriminuojami arba kad jiems negali būti teikiama privilegijų (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas). Asmenų lygybės principas iš esmės reiškia diskriminacijos draudimą, o diskriminacija dažniausiai suprantama kaip žmogaus teisių varžymas ar tam tikrų privilegijų teikimas, atsižvelgiant į lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų požymius (Konstitucinio Teismo 1998 m. lapkričio 11 d. nutarimas). Konstitucinis visų asmenų lygybės įstatymui principas būtų pažeistas, jeigu tam tikra grupė asmenų, kuriems yra skiriama teisės norma, palyginti su kitais tos pačios normos adresatais, būtų kitaip traktuojama, nors tarp tų grupių nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisinamas (Konstitucinio Teismo 1996 m. lapkričio 20 d. ir 2003 m. gruodžio 30 d. nutarimai).

Lygių galimybių įstatymo 1 straipsnyje nustatyta, jog šio įstatymo paskirtis – užtikrinti, kad būtų įgyvendintos Konstitucijos 29 straipsnio nuostatos, įtvirtinančios asmenų lygybę ir draudimą varžyti žmogaus teises ir teikti jam privilegijas lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Taip pat šiuo įstatymu siekiama, kad būtų įgyvendintos ir Europos Sąjungos teisės aktų, nurodytų šio įstatymo priede, kitų tarptautinių sutarčių nuostatos. Taigi, Konstitucijoje įtvirtintos asmenų lygybę reglamentuojančios pagrindinės nuostatos yra perkeltos į Lygių galimybių įstatymą, kuris draudžia diskriminaciją šio įstatymo taikymo srityje ne tik dėl konstitucinių nediskriminavimo pagrindų, bet ir dėl kitų žmogaus tapatybės požymių ar priskiriamų savybių, kurios yra įtvirtintos Lygių galimybių įstatyme.

Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje diskriminacija apibrėžiama kaip tiesioginė ar netiesioginė diskriminacija, priekabiavimas, nurodymas diskriminuoti dėl lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos. Tiesioginė diskriminacija pagal Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 9 dalį laikomas elgesys su asmeniu, kai dėl pirmiau išvardintų pagrindų asmeniui taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui. Analogiškos nuostatos numatytos atitinkamose Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 1 ir 9 dalyse.

Nagrinėjama atveju Bendrovė savo interneto tinklalapyje skelbia tokią informaciją: „Viešbučio administracijos sprendimu, apgyvendinimai SGL, DBL ir DBL+EXB nebus priimami, jei turistai tik vyrai“, t. y., kad vyrų grupės negali apsigyventi tam tikruose Turkijos viešbučiuose. Bendrovė paaikškino, kad pati neteikia keleivių vežimo ir (arba) apgyvendinimo paslaugų – šias paslaugas teikia faktiniai paslaugų teikėjai, esantys užsienyje, o Bendrovė atlieka tik organizavimo paslaugas. Bendrovė pabrėžė, kad ji, kaip kelionės organizatorė, privalo turimą informaciją iš realiųjų vežimo arba apgyvendinimo paslaugų teikėjų pavišinti ir informuoti pirkėjus.

Pažymėtina, kad, pagal Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 7 straipsnio 2 punkto nuostatas, prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, įgyvendindamas moterų ir vyrų lygias teises, privalo, suteikdamas vartotojams informaciją apie gaminius, prekes ir paslaugas arba jas reklamuodamas, užtikrinti, kad joje nebūtų išreiškiamas pažeminimas, paniekimas arba teisių apribojimas ar privilegijų teikimas dėl asmens lyties bei formuojamos visuomenės nuostatos, kad viena lytis pranašesnė už kitą.

Atkreiptinas dėmesys, kad Bendrovė nėra faktinis turistinės kelionės paslaugų teikėjas, t. y., neteikia keleivių vežimo arba apgyvendinimo paslaugų, bet atlieka organizavimo paslaugas. Atsižvelgiant į tai darytina išvada, kad paslaugų teikimo sąlygas numato konkretūs realūs paslaugų teikėjai, t. y., Turkijos viešbučiai. Būtent šie konkretūs viešbučiai (pavyzdžiui, „*Tal Beach Hotel*“ ar „*More Hotel*“ Turkijoje²) nustatė, kad paslaugos vyrų grupėms nėra teikiamos. Bendrovė šiuo atveju atlieka tik informacinę funkciją, informuodama pirkėją apie realių paslaugų teikėjų numatytas sąlygas, kurių keisti Bendrovė pati neturi galimybės. Už tokios informacijos ir paslaugų teikimo sąlygų nustatymą yra atsakingas subjektas (šiuo atveju – viešbutis), esantis užsienio valstybėje, taigi nepriklausantis Lietuvos Respublikos jurisdikcijai, t. y., tokiam subjektui, jeigu jis tiesiogiai nevykdo veiklos Lietuvos teritorijoje, nėra taikomos Lygių galimybių įstatymo nuostatos.

Konstatuotina, kad Bendrovė šiuo atveju nėra tinkamas subjektas ir negali atsakyti dėl paslaugų teikėjo (viešbučio užsienyje) pateiktos informacijos, kad vyrų grupės nėra priimamos į konkretų viešbutį.

Remiantis Lygių galimybių įstatymo 29 straipsnio 4 dalies nuostatomis, jeigu skundo tyrimo metu išaiškėja šio įstatymo 27 straipsnio 1 dalyje nurodytos aplinkybės, tyrimas nutraukiamas. Pagal Lygių galimybių įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 3 punkto nuostatas, lygių galimybių kontrolierius ne vėliau kaip per 10 darbo dienų nuo skundo gavimo dienos priima sprendimą atsisakyti nagrinėti skundą, apie tai informuodamas pareiškėją, jeigu skunde nurodytų aplinkybių tyrimas nepriklauso lygių galimybių kontrolieriaus kompetencijai. Atsižvelgiant į tai, kad už informacijos apie viešbučių

² <https://www.tez-tour.com/lt/vilnius/hotel.html?id=145388>, <https://www.tez-tour.com/lt/vilnius/hotel.html?id=66740>

teikiamas paslaugas nustatymą yra atsakinga konkrečiau viešbučio administracija (užsienio subjektas), o ne Bendrovė, darytina išvada, kad lygių galimybių kontrolierė neturi kompetencijos vertinti užsienio subjekto, kuriam nėra taikomi Lygių galimybių bei Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymai, veiksnių. Konstatuotina, kad tyrimas nutraukiamas, nes skundo tyrimo metu išaiškėjo, kad lygių galimybių kontrolierė neturi kompetencijos vertinti tokio atvejo.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, bei vadovaudamasi Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 19 straipsnio 3 dalimi, Lygių galimybių įstatymo 17 straipsniu, 27 straipsnio 1 dalies 3 punktu, 29 straipsnio 4 dalimi,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Tyrimą dėl galimai lyties pagrindu diskriminuojančios informacijos apie teikiamas paslaugas skelbimo nutraukti, kadangi skundo tyrimo metu išaiškėjo Lygių galimybių įstatymo 27 straipsnio 1 dalyje nurodytos aplinkybės – skunde aprašytų aplinkybių tyrimas nepriklauso lygių galimybių kontrolieriaus kompetencijai.
2. Su sprendimu supažindinti Pareiškėją ir Bendrovę.

Sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka Lietuvos administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01402 Vilnius) arba apygardos administraciniam teismui.

Lygių galimybių kontrolierė

Agneta Skardžiuvienė